

# MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-  
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indult Bétsből, Pénteken, December 3-dik napján, 1813-dik esztendőben.

## B é t s.

Köz példa beszéd a' Németeknél: *Der heilige Andre bringt Schnee*, az az, *Szent András napján havazik*. Ez a' példabeszéd ugyan nem minden esztendőben valóságosodik meg, de most bétellyesedett. Tegnapelőtt éjjel, és tegnap virradóra, mind a' külső városokban, mind ezen a' környéken bokáig érő hó esett, és mind a' házaknak héjazataik, mind a' környékbéli mezők és hegyek fejeir színbe öltöztek. Hála legyen a' kegyelmes egeknek, hogy a' jelenvaló ősz kedvezőbb volt az el múlt nyárnál, és nem kéntelenítettünk a' múlt Okt. kezdetében, mint más esztendőkben sokszor meg esett, szobáinkat fűtetni, különben sokan ki nem álhattuk volna a' fának rendkívül való drágasága miatt, a' majdan békövetkező télnek terhes voltát. Annak a' kemény fának ölét, mellyet Sz. Mihály napja előtt 20, 24 forintért V. Cz. Mihalé lehetett venni, most már 30, 32 forintal kell fizetni, és ha tartós lesz a' jövőendő tél, 40-re is fel megy az ár. Az eleség is napról napra mind inkább drágul, a' kenyér kissébedik, egyedül a' marha hús oltsódik, és tegnapelőttől fogva 9 krajtzárról 7 krajtzárra szállott alább annak az ár, hanem a' más féle hústellyességgel nem akar oltsódni.

Még azok közt a' szoros környűllások közt is, mellyek Felséges Urunknak figyelmetességét csak nem egészen az Ausztriai Statusoknak tsendességbe és bátorságba leendő helyheztetésekre függesztettek, a' köz hasznú tudományoknak előmenetelésekre is fordítani meg nem szűnik. — Azt a' katedrát, melly a' Bétsi Csász. Univerzitasban a' seborvosi tudományt tanuló és gyakorló ifjaknak számokra a' practica medicinának tanulására felállítottat vala, és a' mellyet sok esztendők elforgása alatt ide való igen híres és szerentsés Orvos Doktor és Professor *Reinlein* úr bírt vala, ennek nyugodalomra való menetele után, a' múlt Septemberben a' *Jozefina* medica és chirurgica Akadémiának clinicumot tanító Professorát, Cs. Kir. Tanácsos *Rajmann János* urat, 2000 forintból álló normalis fizetéssel tenni méltóztatott Fels. Urunk.

## Német Birodalom.

A' Frankfurti 16-ik Novemberi tudósítások szerint Erdély Ország kommandírozó Generálisát, *Báró Stipsits* lovasság Generálissát, egy derék huszár regimentnek tulajdonossát, onnan Bétsbe hivatni, és a' Csász. Kir. Udvari Tanátsához hadi dolgokra ügyelő hivatalnak folytatására az új Előülő Gróf *Collredo Wentzel* mellé rendelni méltóztatott Fels. Urunk.



*Kasselből Nov. 22-ik napján.* Lehetetlen, úgy mond, azt a rendkívül való nagy örömet lerajzolni, mely városunk hív lakosiban tegnap támadt, a midőn hét esztendőktől fogva nem látott urunkat és Vál. Fejedelmünket hozzánk békéni szemléltük. Ezt a régtől fogva óhajtott áldott szempillantatot még reggel számos ágyúdurrogások előzték meg, a midőn a municipálisnak, az az, a polgári Előjárónak egy része a hídon túl épített győzelmeki kapu mellett várta Eő Vál. Fejedelemségét, a másik pedig a városon kívül eleibe menvén a város képében szívre bató szókkal megköszöntötte, és örvendező kiáltások közt lakó rezidentziájába bévezette. Számtalan sok lakosok mentek Eő Vál. Fejedelemsége eleibe, gyalog, lovon, és kocsikon, mind a városból, mind a körülbelől fekvő helységekből. — Dél után egy óraker jővén be városunkba szeretett Fejedelmünk, örömkönyvekkel fogadtatott hív alattavalóitól. — Egész nap meg nem szűnt az öröm kiáltás, este az egész város ki volt világosítva. A következő napon dél előtt 9 óraker a Sz. Márton templomban közönséges isteni tisztelet tartatott annak meg hálálására, hogy a könyörülő s kegyelemmel bővölködő egek a mi szeretett Fejedelmünket nekünk vissza adta. Hasouló isteni szolgálat tartatott a több ide való templomokban is, és mindenikben alamisna gyűjtetett a szűkölködő szegényeknek számokra s. a. t.

Azoknak a Német Országi Fejedelmeknek példájokat, a kik a Rénusi szövetséget elhagyván, magokat a Haza védelmezésére a szövetséges Fejedelmekhez kapcsolták, a Bádeni nagy Hertzeg *Károly Lajos* is követte, s illetően serkentő hirdetményt tétetett közönségesse a maga birtokaiban:

„Annak az én Felséges Ősömnök példája szerént, a ki előttem uralkodott,

meg sérthetetlen kötelességemnek tartotam az alattamvalóknak javokat és szerencségeket előmozdítani, s Bádennek megmaradását fenutartani. Azokat a Frantzia Ország eránt való kötelességeket, mellyekre a megboldogult nagy Hertzeg a Rénusi Szövetségbe való beállásakor magát ajánlotta vala, és a mellyek reám is háromlottak, szentül meg tartottam, olly reménységben lévén, hogy az én népem tsendessége és Országomnak megmaradása azoknak bételyesítéseken fundáltatik, és noha annak a hosszú ideig tartó háborúnak nyomorúságai, a mellybe én a Frantzia Országgal való egyességemhez képest számos hadi népet (8000 embert) tartotam a Frantzia armádához állítani, mind ez, mind a kereskedésnek meg gátolása nagy sebet ojtettek a Haza testén; mindazáltal egyetlen egy vigasztalásom abban a reménységben állott, hogy a végképen való békesség nekem alkalmatosságot fog arra szolgáltatni, hogy népemnek eddig szenvedett kárát eleve való gondoskodásom által kipótolhatom.

„A mindeneket igazgató isteni gondviselés, melly a népeknek, és hadi seregeknek sorsait igazgatja, a Frantzia fegyvernek győzelem zászlóit megváltottatta, s azokat a Német Ország ügyéért viaskodó szövetséges armádákra bízta, szükségessének ítélvén a Frantzia nagy hatalomnak határt szabni. Az Albis folyóviz partjaitól a Rajna folyóvizig mindenütt, és megakadályozhatatlanul előre nyomultak a szövetséges Fejedelmeknek győzelmese seregeik; végső próbát tettem arra, hogy a közelítő háborúpiatztól fenyegettetett Hazának tsendességet és hátorságot szereshessek, Bádenre nézve neutralitást, az az, semmi részre való nem hajlást kerestem a Fr. Császártól, reménylvén, hogy a Fels. szövetséges Hatalmasságok is meg fognak abban egyezni: de annak következése a varakozásnak meg nem felelt; következésképpen azon módon Bádennek tsendességét nem szerzhettém, kéntelen vagyok a Fran-

ziák ellen hadakozó Hatalmasságok mellé állani, és a' Haza ügyét azoknak ügyével össze kaptolni.

„Bádennek meg tartása, és Német Országnak szabadsága, 's függetlensége az a' nagy czél, a' mellynek elérésére minékünk törekednünk kell, mellynek a' szövetséges Fejedelmeknek költsönös segítségekkel való megnyerésére lehet is reményiségünk. — El nem titkolhatom tölleték, hogy a' mi geográfiai fekvésünk, mint Fr. Országgal határos lakosoknak, Német Ország egyéb szövetséges statusainak, jelenvaló állapotunkra nézve igen fontos, következképpen sok áldozatokat kíváa, mellyek hazátoknak 's javaitoknak védelmeztetésekre, egy áttalában szükségesek, következképpen nekünk is erőlködnünk kell a' közönséges békességnek meg szerzésére, a' politika egyarányúságnak olly fundamentomra való állítására, melly által a' kereskedés szabadsága védelmeztetvén, a' nemzeti industriát, avagy iparkodást megeleveníti, és a' hanyatló szerentsés állapotot megerősíti.

Azon szövetséget tárgyzó tikkelyeknek további folytatása, mellyek a' leg közelebb való posta napon költ Nagy. Kurir 248-ik lapján félbe maradtak:

10. A' két egymással alkudozó részek magokat leg jobb formában arra kötelezik, hogy az ellenséggel semmi békességet tárgyzó alkuba vagy megegyezésbe nem ereszkednek költsönös megegyezés nélkül. Azt is meg ígérík egymásnak, hogy a' Fr. Kabinét semmineműi beszélésének és ajánlásának helyt adni nem fognak.

11. Ez a' jelen való meg egyezés mind Eő Csász. 's Ap. Kir. Felségétől, mind a' Fels. Bavariai Királytól helybehagyattasék, 's annak kéz aláírással való megerősítése után nyoltzad nappal, vagy ha lehet hamarabb is, feltseréltesen. Mellynek hi-

teles bizonyosságára nézve, mi alább írtak, a' nekünk adatott tellyes hatalom szerint, a' jelenvaló traktát, tulajdon kezünk aláírásával és petsétünkkel meg is erősítjük. — *Költ Riedben, Felső Bavarianah városában, October 8-ik napján, 1813-ik esztendőben. XV. Henrich Rensz-Flauren Hertzeg, és Gróf Wrede által.*

Hasonló allianziára lépett a' Fels. Austriai Császár, és Magyar 's Cseh Országi Király Eő Felsege a' Fels. Würtembergi Királlyal *Fuldában*, hajdan azon nevezetű Apátúrságnak, későbbben pedig az Orániai hertzesség fő városában, Novemb. 2-ik napján, melly amattól tsak a' helyre, és meg hatalmazott követekre nézve különbözött. Ebben a' Fels. Austriai Császári 's Apostoli Felség meghatalmazott követjé, herczeg Winneburg Ochsenhausen *Mitternich Kelen Wentzel Lothar*, a' Würtembergi Király részéről pedig Gróf *Zeppelin* voltak a' meg hatalmazott követek.

### *Frantzia Birodalom.*

A' Frantzia Monitörnek, avagy hivatal szerint való Párisi újságleveleknek 14-ik Novemheri darabjában következendő nevezetes dolgok adattattak ki: Na délben, úgymond, a' Fels. Császár és Király, a' nagy méltóságú Uraktól, ministerektől, fő hivatalbeli személyektől, és a' betsület legfőjének nagy kereszties tagjaitól környülvételve, és a' Csász. uralkodó székbe ülve a' Tanátsot maga elcibe botsátotta, mellynek szószólója Gr. *Lacepede* következendő módon szóllott:

„*Felleges Urunk!* A' jelenvaló háborúnak környülállásai közt szüntelen Felsegedre függesztette a' nemzet a' maga szemcét, és irtódzott azon veszedelmektől, mellyekben Felseged forgott. Híjjába gyámolították a' Frantzia Ország ellenségei szövetségeseiknek elpártolások, példa nélkül való elárulások, a' reudkívül való tör-

ténetek által segítettvén, minden en diadal-maskodott és a' békesség meg nyeréséért viaskodott Felséged.

„Az ellenségeskedésnek el kezdődése előtt azt kívánta Felséged, hogy tartasson olly egybe gyűllés, mellyre minden Európai Hatalmasságok, még a' leg kissebbek is hívattassanak meg, 's abban minden ellenkezések háritassanak el, és minden nemzetekre nézve betsülletes békességnek fundamentoma tétessék le. Mivel a' Felséged ellenségei, ennek az öszve gyűllésnek magokat ellene szegezték, a' jelenvaló háborúnak oka ő reájok fog háromlani.

„Mivel Felséged a' maga alattavalóinak szükségeket és indúlatjokat leg jobban esméri, 's azt is tudja, hogy mi a' békességet óhajtyuk, mellyre a' száraz Európának nagyobb szüksége van mint sem miénkünk, és még is bizonyos feltételek által capituláziót akarnak előnkbe írni: az ő tsalóka reménységek meg fog szégyenítettetni, a' Frantziák az ő készségek és áldozatjaik által meg fogják azt bizonyítani, hogy egy nemzet sem hívebb a' maga hazája és uralkodó Fejedelme eránt, mint ez.“

A' Tanátsnak ezen kinyilatkoztatására következőképen felelt *Napoleon* Császár:

„Tanátsbéli Urak! Helybe hagyom azt a' jó indúlatot, mellyet Kigyelmetek erántam kinyilatkoztattak. — Ennekelőtte esztendővel az egész Európa táborba szállott mivelünk, most pedig az egész Európa felkelt ellenünk, mivel az egész világ a' Frantzia vagy Anglia Ország vélekedésétől függ, mellyre nézve a' nemzet iparkodása és hatalma nélkül semmire se mehetnének.

„A' jövőndő idő, azt fogja moudani, hogy a' midőn nagy éskétséges kimenetelű környúlállások fordulnak elő, Frantzia országnál 's nállamnál hatalmasabb senki sem vólt.“

A' Frantzia Monitörnek 17-ik Novembri darabjában kiadott tudósítása szerint,

következendő tikkelyekből álló végzést hozott a' Frantzia Országi megtartó Tanáts: Meggondolván azt, hogy az ellenség a' Pyrenéusi hegyek és észak felől az Ország határain bényomúlt, és hogy a' Rénusi és Alpeseken túl lévő határokon által akarnak rontani, arra való nézve olly végzést hozott a' megtartó Tanáts:

1.) hogy minden késedelem nélkül 300 ezer ember állittassék ki a' 11, 12, 13, 14, 1806, és 1807 és az 1814-ikig következő esztendőkbeli conscriptusok között.

2.) hogy 150 ezer ember állittassék ki hadi szolgálathba, a' más 150 ezer ember tartalékba maradjon, és tsak azon esetre állittassék ki, ha az Ország napkeleti határain az ellenség bérohanna. Azok a' Conscriptusok, a' kik a' megtartó Tanátsnak e' folyó 1813-ik esztendő, 24-ik Augustusi meghatározása szerint az Ország 24 Osztályaiból a' Spanyol országi armádiához rendeltettek vala, ahhoz mennyenek. —

3.) Olly tartalék armádák formáltassanak, mellyek *Bourdeaux* (olvasd Burdo) *Metz*, *Turin*, *Utrecht* mellé, és azon pontokra állittassanak ki, a' mellyeken az Ország bátorságban leendő maradása végett szükségesek lesznek. —

4.) A' jelenvaló tanátsbéli végzésnek kihirdetése előtt házasságra lépett Conscriptusok ezen tartalék sereghez való meneteltől mentek légyenek. —

5.) Ez a' jelenvaló Tanátsbéli végzés követség gyanánt küldetessék meg Eő Cs. Kir. Felségének.

*A' tsatározó merőkről.*

*I. Olasz Országban.*

Hogy Triest városát, az Austriához tartozott, de a' Frantziákkal való utolsó háborúban attól el szakasztott nevezetes kikötőhelyet N. T. Mester B. *Hiller* visszavette légyen, Érd. Olvasóinkat már ennek-

előtte tudósítottuk, de hogy annak kastélyát mingyárt akkor vissza nem vehettük, azt is meg vallottuk. Mindazáltal a' sem menekedhetett meg az Olasz Országi vitéz armádának kezétől, azt is kéntelen volt a' Frantzia katoná' őrizet a' mi győzedelmes seregeinknek feladni, mellyről következő tudósítás adatott ki a' Bétsi Udv. újságoknak 30-ik Novembéri darabjában:

„A' Triesti tudósítások szerént, *ügymond*, az oda való kastélynak feladatására nevez *Fremantle* Anglus Contre-Admirál, és *Graf Nugent* Austriai General Major egy részről, más részről pedig *Ritter Rabie* oda való kastély Kommandánsa, és a' Frantzia Császár 's Olasz Országi Király Oberstere közt, következő megegyezés ment végbe:

1. A' Triesti kastély Novemb. 15-ik napján a' Fels. Austriai Császár és Apostoli Király hadi seregeinek fel fog adattatni, ha azt addig vagy a' Frantzia armáda, vagy más avval szövetséges seregek az ostrom alól fel nem szabadítják? *Felelet*: A' Triesti kastély Novomb. 8-ik napján, dél előtt 10 óraker fel fog a' szövetséges hadi seregeknek adattatni.

2. Minden abban lévő truppok fegyvereikkel, bagázsijokkal, 2 ágyúval és azoknak munitziós szekereikkel együtt onnan ki fognak menni és Olasz Országba marsirozni. Ebben a' tikkelyben azok a' hadi tisztiek, a' kik vagy Frantzia Országának, vagy az évvel frigyes Hatalmasságoknak hadi szolgálatjokban vannak, de most beteges állapotban lehetnek, úgy szinte minden hivatalbeli személyek, a' kik a' szükséges szekereknek nem létek miatt előjáróikat nem követhetik, abba befoglaltassanak? *Felelet*: A' hadi nép minden hadi betsülettel ki fog a' kastélyból költözni, fegyvereit mindjárt a' városba való bélépésekor lerakja, 's útját Olasz Országba folytatja. Ebben a' tikkelyben mind a' Frantzia, mind a' szövetséges Fejedelmek-

nek hadi tisztjeik, a' kik azon erősségben talán betegek lehetnének, nem különben azok a' különböző hivatalbeli személyek, a' kik a' szekereknek nem létek miatt előjáróikat nem követhetik, és így a' kastélyban vissza maradtak, befoglaltatnak. A' tiszt urak oldal fegyvereiket megtartják.

3. A' kívánt ágyúknak, a' munitziós szekereknek, a' tisztiek és közemberek bagázsijoknak elvitelekre szükséges szekerek adattassanak? *Felelet*: A' tiszturak bagázsijoknak elvitelekre szekerek fogzak adattatni.

4. A' hadi népnek marsirozásban való tápláltatására az Olasz Országi armáda szélső posztyáig Austriai Császár Eő Felsége fog eleséget szolgáltatni? *Felelet*: Igen is, de kész pénz fizetésért.

5. A' várban lévő proviantnak, hadi készüléteknek és fegyvereknek által való vételekre mind két részről Commissariusok neveztesse ki, hogy azókat renbe szedhessék és felirhassák? *Felelet*: Mingyárt Commissariusok fognak kineveztetni, és October 31-ik napjáig el is készülik a' várban találtató hadi bútoroknak laistromát.

6. Azokkal a' betegekkel, a' kik az ispotályokban vannak épen úgy fognak bántani, mint az Austriai betegekkel, és mi helyt meggyógyúlnak, egyenesen Olasz Országba küldetnek? *Felelet*: Megengedődik, valamint az is, hogy a' kastélyban lévő betegek és sebesek szabadon mehesse-  
nek.

7. Egy lakos se vonattassék számadásra, és ne nyughatatlanokdassék az ő gondolkodása mívóltáért, avagy a' Frantzia Kormánysekhez való hajlandóságáért, a' mellynek törvénye alatt élt vala? *Felelet*: Mivel ez a' tárgy a' vár Kommandánsa hivataljára nem tartozik, az meg vettetik.

8. Azok a' lúdák és hordók, a' melyekben a' különbözőféle hivataloknak

írásait vannak, és a' szekereknek szűk vóltok miatt el nem vitetődhetnek, és a' kastélyban őriztetnek, adattassanak által egy Commissariusnak, hogy attól, a' Frantzia Kormányzék költségén odá vitetődjenek, a' hova kívántatni fog? *Czelelet.* Meg engedődik, olly feltétel mellett, hogy azokban a' ládákbau semmi olly dolgok ne találtsanak, mellyek a' Kormányzékhez tartoznak.

*Költ Triestben, October 29-ik napján, 1813-ik esztendőben. Aláírtak Ob. Rabie, a' Triesti kastélynak Kommandánsa. — Nagent és Fremantle A. F.*

E' meg lévén, az a' 681 főből álló Fr. katona őrizet, a' kik közül 56 az ispotályban maradt, Novemb. 8-ik napján, 11 órakor dél előtt az első statióra *Monfalcone*-be elmarisózott, minekutánna fegyvereiket az első sorompónál lerakták volna. — A' városban 172, a' kastélyban 55, mind öszve 182 ágyúk maradtak. — A' Triesti lakosoknak ezen az örvendetes dolgon, tudniillik a' Frantzia igától való megszabadulásokon olly nagy és rendkívül való volt az örömök, hogy Fő Strázsamester *Lazzarich*, a' ki maga is Triesti születésű derék hadi tiszt, fel 's alá való lovaglása által allig tsendesíthette le az öröm borától meg részegedett köz népet, 's nehezen tartóztathatta meg, hogy a' kiköltözött Frantziákon valamelly gyalázat nem törtent.

A' mindenható Isten kegyelmességének meg hálálására, Novemb. 10-ik napján, minden hadi 's polgári tisztviselők, az Anglus Vice Admirális az alatta lévő hadi tiszteknek egy részével, és minden ott lévő Conzulok, a' Sz. Justus templo-

mába menvén, hálákat adtak, este az egész város kivilágosított, az úttzaknak szegleteinél kibúztatott mozar ágyúk az egész éjjel ropogtak, és senki sem találatott, a' ki az örvendező sokaságnak ezen örömben részesülni ne kívant volna.

## II. Német Országban.

A' Prussziai Kir. 3-ik sereg osztályának fő vezére General Lajtinant *Bülow* Hollandia felé fordulván, abba bement, 's ott elsőben is *Zwoll*, *Deventer*, és *Gröninga* városokat elfoglalta, és minekutánna a' Hollandiai egyesült Statusokban Nov. 20-ik napján egy hirdetményt tétellett volna közönségessé, *Amsterdam*, *Harlem*, *Rotterdam*, és *Leyden* városok is felmondották a' Frantzia Császárnak az engedelmességet, a' Fr. Kormányozókat magok között kihajtották, és az *Orániai Hertzeg* nevében egy provisoria kormányzékot állítottak fel, 's a' Hertzegét magok közzé meghívták.

A' *Hajdelbergai* 21-ik Novemberi tudósítások szerint, azon napon, nem csak a' *Gróf Wrede* corpora, hanem a' *Hertzeg Schwarzenberg* egész armádája is ott marisózott keresztül. Ritka nap múlik el, a' mint a' tudósító írja, hogy 17, sőt 20 ezer ember is által ne menne azon városon, és minden nap négy 's öt ezer ember kvártélyozik ottan. Holnap, így szól továbbá a' tudósító, az Orosz Császár 137 Generalisokkal, 1600 hadi tisztekkel, és 18000 főből álló katonákkal megyen *Manheim*ba; holnapután pedig a' *Fels. Austriai Császár* is oda érkezik fő hadi szállásával együtt.

*Dec. 1-ső napján adtak 100 Forint Conventziós pénzért 179 f.tot Váltóttdalában; Egy Császár aranyért 8 f.tot 24 krt.*